

17. Munkaügyi Konferencia
2017. május 17-18. Miskolc

Újdonságok az új Ptk. alapítványi szabályozásában

Előadó: Dr. Nemes András

Szabályozási célok, alapítványi típusok

- Szabályozási célok:
 - a magánautonómia erőteljesebb érvényesülése az alapítvány-alapítás során (liberalizáció)
 - az alapítvány funkcionalitásának növelése (differenciált szabályozás)
 - a jogalkalmazási gyakorlat során felmerült igények kielégítése (pl. hitelezővédelem)
- Sajátos alapítványi típusok:
 - ún. „családi alapítvány”
 - üzletszerű gazdasági tevékenységet folytató alapítvány
 - ún. „tökésített alapítvány”

Az alapítvány célja

A közérdekű és tartós cél immár nem feltétel, pozitív feltétel helyett az új Ptk. csak a meg nem engedett célokat határozza meg:

- az alapítvány nem irányulhat
 - jogellenes célra vagy jogszabály megkerülésére
 - jóerkölcsöt sértő célra
 - üzletszerű gazdasági tevékenység elsődleges folytatására
- az ún. „családi alapítvány” kivételével nem szolgálhat olyan célt, amelynek kedvezményezettje:
 - az alapító
 - a csatlakozó
 - a kezelő vagy a kuratóriumi tag
 - a fentiek hozzátartozója

Az alapítvány tevékenysége

Az új Ptk. az alapítványi tevékenység korlátait a jelenleginél részletesebben szabályozza:

- az alapítvány feljogosítható üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására is (ennek feltételeiről később), ilyen tevékenység azonban
 - csak másodlagosan folytatható, az alapítványi cél megvalósítását nem veszélyeztetheti,
 - annak eredménye nem osztható fel, nem fizethető ki az alapító, a csatlakozó, a kezelő vagy a kuratóriumi tagok, stb. javára;
- az alapítvány nem válhat valamely jogalany korlátlan felelősségű tagjává;
- nem alapíthat alapítványt (nem lehet tehát alapító);
- nem csatlakozhat alapítványhoz.

Az ún. „tökésített alapítvány”

Az új Ptk. az alapítvány javára rendelt vagyon körében szól az ún. tökésített alapítványról.

„Tökésített alapítvány”: az olyan meghatározott cél megvalósítására rendelt alapítvány, amely vonatkozásában külön törvény állapítja meg

- az alapításhoz szükséges vagyon legkisebb összegét,
- a vagyon rendelkezésre bocsátásának módját és
- felhasználásának feltételeit.

Üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására jogosult alapítvány

Az ilyen alapítvány alapítására, működésére és megszüntetésére vonatkozó sajátos szabályok:

- a javára rendelt vagyon nem lehet kevesebb a korlátozott felelősségű társaság alapításához szükséges jegyzett tőke legkisebb összegénél;
- semmis az alapító okirat azon rendelkezése, amelynek alapján az üzletszerű gazdasági tevékenység eredménye az alapító, a csatlakozó, az alapítvány kezelője vagy kuratóriumának tagja, valamint ezen személyek hozzátartozója részére – az alapítvány működése során vagy megszűnése esetén – kifizetésre, felosztásra kerül (már volt róla szó);
- az üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására való jogosultságot a nyilvántartásban fel kell tüntetni;
- a jogutód nélküli megszüntetése (ha annak feltételei fennállnak) az új Ptké. szerint a végelszámolási és a felszámolási eljárás lefolytatása mellett történhet.

Kedvezményezettek meghatározása

Az alapítványi szabályozás új elemeként e körben az új Ptk. a következőkről rendelkezik:

- Ki jelöli ki a kedvezményezettet:
 - alapító okiratban maga az alapító, ellenkező esetben a kezelő.
- Ki nem lehet kedvezményezett:
 - Az ún. „családi alapítvány” kivételével az alapító, a csatlakozó, ezek hozzátartozói, továbbá a kezelő, illetve a kuratóriumi tagok nem lehetnek kedvezményezettek.
- Mikor tarthatnak igényt az alapítványi szolgáltatásra a kedvezményezettek:
 - ha az alapító okirat a kedvezményezett személyét, a neki járó szolgáltatást és teljesítésének időpontját meghatározta,
 - vagy ha erről a kezelő döntött, és róla a kedvezményezettet tájékoztatta.

AZ ÚN. „CSALÁDI ALAPÍTVÁNY”

A „családi alapítvány” olyan alapítvány, amelynek

- célja:
 - az alapító, a csatlakozó és ezek hozzátartozói
 - tudományos vagy művészeti tevékenységének támogatása, alkotásainak gondozása,
 - ápolása, gondozása, tartása, egészségügyi ellátása,
 - ezekkel kapcsolatos költségeinek viselése,
 - iskolai tanulmányainak ösztöndíjjal vagy egyéb módon történő támogatása,
- kedvezményezettje:
 - maga az alapító, a csatlakozó, ezek hozzátartozói, a kezelő vagy a kuratóriumi tag hozzátartozója.

Az alapítói jogok gyakorlása

Jelentős változás az új szabályozásban, hogy

- az alapítói jogok gyakorlására nemcsak más személy, de a kuratórium is kijelölhető;
- azokat az alapítói jogokat, amelyeket az alapító a maga számára nem tartott fenn, vagy amelyek gyakorlására más nem jelölt ki, (mégának, illetve tagjainak kijelölése kivételével) a kuratórium gyakorolja erre vonatkozó kijelölés nélkül is;
- A kuratórium alapítói jogok gyakorlására való kijelölésének visszavonására csak akkor van lehetőség, ha
 - az alapító e jogát fenntartotta, és
 - a kijelölt kuratórium az alapítvány cél szerinti működését veszélyezteti.

Az alapítói jogok gyakorlása

Az új Ptk. – ellentétben a hatályossal – egyértelműen rendezi az alapítói jogok gyakorlásával összefüggésben felmerült azt az esetet, amikor

- több alapító vagy alapítói jog gyakorlására kijelölt személy közül valamelyik meghalt, megszűnt vagy jogainak gyakorlására tartósan vagy véglegesen képtelenné vált:
 - ilyenkor a többi alapító vagy kijelölt személy válik jogosulttá az alapítói jogok gyakorlására
- az előbbi okokból nem marad olyan alapító vagy kijelölt személy, aki e jogait gyakorolhatná, vagy e jog gyakorlására kijelölt, illetve a törvény alapján jogosult kuratórium válik határozatképtelenné:
 - ilyenkor az alapítvány kezelője vagy az ügyesség bejelentése alapján a bíróság jelöli ki az alapítói jogok gyakorlására jogosultat.

Az alapítvány kezelője

Az egyik legfontosabb változás az alapítvány kezelőjének kijelölésére vonatkozó szabályokban következett be:

- az új Ptk. a kezelő vonatkozásban már nem tartalmaz olyan szabályt, amely szerint kezelőként nem jelölhető ki olyan személy, illetve nem hozható létre olyan szervezet, amelyben az alapító - közvetlenül vagy közvetve - az alapítvány vagyonának felhasználására meghatározó befolyást gyakorolhat.
- e változás okairól a következő előadásban lesz szó.

Az alapítvány nyilvántartásba vétele

- Az alapítvány bírósági nyilvántartásba vételére irányuló eljárás szabályain az új Ptk. nem változtat, 2010. december 31-ig az eljárási szabályok azonosak a hatályos szabályokkal;
- 2011. január 1-jétől azonban hatályba lép az alapítványok elektronikus nyilvántartásáról, valamint a nyilvántartásból történő adatszolgáltatásról szóló törvény, amely
 - egyfelől lehetővé teszi a nyilvántartásba vételi eljárás elektronikus úton történő lefolytatását,
 - másfelől olyan országos, nyilvános, közhiteles és elektronikus nyilvántartás felállításáról rendelkezik, amelyből internetes felületen is ingyenesen lekérdezhetővé válnak az alapítványok legfontosabb adatai.

Az alapítvány törvényességi felügyelete

- Az alapítvány törvényességi felügyeletére vonatkozó szabályok alapvetően nem változnak, ezt továbbra is az ügyészség látja el.
- Az egyetlen változás a gyakorlat által felvetett annak a problémának a megoldása, amikor az alapítvány jogszabályszerű vagy az alapító okirat szerinti működésének helyreállítása alapítói közreműködést igényel, de ennek az alapító nem tesz eleget:
 - Ilyen esetben az ügyész az alapítóval szemben is gyakorolhatja az ügyészt a reá irányadó szabályok szerint megillető jogokat.

Az alapítvány megszűnése

Megújultak az alapítvány megszűnésére vonatkozó szabályok, az új szabályozás szerint:

- megszűnhet az alapítvány az alapító kérelme alapján, ha azt a bíróság azért szünteti meg, és törli a nyilvántartásból, mert
 - az alapítvány célját megvalósította, és az alapító nem jelölt meg új célt,
 - a cél lehetetlenné vált, vagy az alapítvány további működtetése a körülmények lényeges megváltozása miatt okszerűtlen lenne,
 - az alapító okiratban megjelölt működési időtartam eltelt vagy megszűnést eredményező ok vagy feltétel bekövetkezett.
- megszűnhet az alapítvány az ügyész kérelme, illetve keresete alapján hozott megszüntető bírósági határozat eredményeként is (egyezően a hatályos szabályokkal).
- megszűnhet végül az alapítvány az „átalakulás” következményeként is:
 - ha a bíróság az egyesült alapítvány, illetve a szétváló alapítványok nyilvántartásba vételével egyidejűleg a nyilvántartásból törli a jogelőd alapítványokat, illetve alapítványt.

Az alapítvány megszűnése

Az alapítvány megszűnése kapcsán lényeges változás, hogy olyan alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetén, amely

- üzletszerű gazdasági tevékenységet nem folytat
 - az új Ptké. 55-58. §-a szerinti egyszerűsített követelésrendezési eljárást kell lefolytatni
- üzletszerű gazdasági tevékenységet folytat
 - az új Ptké. 59-60. §-ának utaló szabálya szerinti végelszámolási vagy felszámolási eljárást kell lefolytatni.